

KRİPTO VARLIK VE VERGİLENDİRİLMESİ

I-GİRİŞ

Bilindiği üzere kripto varlıklar fiziki karakteri bulunmayan sanal varlıklardır. Bu sanal varlıkları tanımlayacak iki özellik bulunmaktadır. Birincisi Kriptografi ile şifrelenmiş olmasıdır. Kriptografi ile şifrelenmiş olması belirli matematiksel yöntemlerle bilgiler ve veriler işleme tabi tutularak okunamayacak hale getiriliyor. Dolayısıyla kripto varlıklar esas itibariyle şifrelenmiş varlıklardır. İkinci özellik ise bu varlıkların yönetimlerini sağlayan merkezi yapıların bulunmamasıdır. Merkezi yapıyı bu varlıklarda blok zincir (block chain) diye adlandırılan sistemdir.

Blok zincir veya Dağıtık Kayıt Teknolojisi, bir aracıya ihtiyaç duyulmadan bir verinin iki parti arasında doğrudan değiş tokuşunu mümkün kılan teknoloji protokolüdür, şeklinde tanımlanmaktadır.

Kripto varlıklardan en önemlisi Bitcoin'dir. Bitcoin Satoshi Nakamoto tarafından geliştirilen en yaygın dijital para birimidir. Diğer para birimlerinden başlıcaları ise, Ethereum, Binance Coin, Tether, Cardano, Solana, Dogecoin, Litecoin sayılabilir.

Ayrıca bazı ülke Merkez Bankalarının ürettikleri dijital paralar bulunmaktadır.

II- TÜRKİYEDE KRİPTO VARLIKLAR İLE İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER

1. Merkez Bankasınca yapılan düzenleme

16 Nisan 2021 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Merkez Bankasına ilişkin “Ödemelerde Kripto Varlıkların Kullanılmamasına Dair Yönetmelik” ile kripto varlıkların tanımı yapılmıştır. Buna göre kripto varlıklar, dağıtık defter teknolojisi veya benzer bir teknoloji kullanılarak sanal olarak oluşturulup dijital ağlar üzerinden dağıtım yapılan, ancak itibari para, kaydi para, elektronik para, ödeme aracı, menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı olarak nitelendirilmeyen gayri maddi varlıklar olarak tanımlanmıştır.

Yönetmeliğin 3 üncü maddesinde, kripto varlıkların ödemelerde doğrudan veya dolaylı şekilde kullanılmayacağı, buna yönelik hizmet sunulamayacağı, ödeme hizmeti sağlayıcılarının, ödeme hizmetlerinin sunulmasında ve elektronik para ihracında kripto varlıkların doğrudan veya dolaylı olarak kullanılacağı bir şekilde iş modelleri geliştiremeyeceği ve bu tür iş modellerine ilişkin herhangi bir hizmet sunulamayacağı belirtilmiş bulunmaktadır.

2. Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun kapsamında yapılan düzenlemeler

Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmeliğin (Tedbirler Yönetmeliğinin) 4 üncü maddesi ilk fıkrasında 1 Mayıs 2021 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Yönetmelik değişikliği ile eklenen (ü) bendine göre, “kripto varlık hizmet sağlayıcıları” yükümlüler arasına alınmıştır.

Kanunun 3 üncü maddesine göre yükümlüler, müşterinin tanınmasına ilişkin esaslar kapsamında; kendileri nezdinde yapılan veya aracılık ettikleri işlemlerde işlem yapılmadan önce, işlem yapanlar ile nam veya hesaplarına işlem yapılanların kimliklerini tespit etmek ve gerekli diğer tedbirleri almakla yükümlüdürler.

Müşterinin tanınması yükümlülüğü kapsamında alınması gerekli en önemli tedbir “kimlik tespiti”dir. Söz konusu Yönetmelikte hangi işlemlerde ve ne şekilde kimlik tespiti yapılacağı detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

Diğer yandan 25.12.2024 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Yönetmeliğin 24/A maddesinde yapılan düzenleme ile kripto varlık hizmet sağlayıcılarına, kripto varlık transferlerine ilişkin mesajlarında tarafların belirlenmesine yönelik bilgilere yer verilmesi yükümlülüğü getirilmiştir.

3. Sermaye Piyasası Kanununda yapılan düzenlemeler

Sermaye Piyasası Kanununun 3’üncü maddesinde 26.6.2024 tarihli 7518 sayılı Kanunla yapılan düzenleme ile kripto varlıklar tanımlanmış bulunmaktadır. Buna göre kripto varlık, dağıtık defter teknolojisi veya benzer bir teknoloji kullanılarak elektronik olarak oluşturulup saklanabilen, dijital ağlar üzerinden dağıtımını yapılan ve değer veya hak ifade edebilen gayri maddi varlıkları ifade etmektedir.

Söz konusu tanımlama ile Merkez Bankasının Ödemelerde Kripto Varlıkların Kullanılmamasına Dair Yönetmelik’te yapılan tanımlama birbirinden farklılık göstermektedir. Sermaye Piyasası Kanununda yapılan tanımlamada kripto varlıkların bir değer ve hak ifade ettikleri hususu vurgulanmış iken Merkez Bankası Yönetmeliğinde yer alan tanımlamada bu varlıkların itibari para, kaydi para, elektronik para, ödeme aracı, menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı olarak nitelendirilmeyen gayri maddi varlıklar olduğu belirtilmektedir.

Bununla birlikte Merkez Bankası Yönetmeliğindeki tanımlama 2021 yılında yapılmış, Sermaye Piyasası Kanununda yer alan tanımlama ise 2024 yılında yapılmıştır. Bu durum aradan geçen üç yıllık süre içinde söz konusu varlıkların finansal araçlar içindeki artan önemini ve değerini hissettirdiğini ortaya koyması bakımından önemlidir.

Diğer yandan Kurul tarafından çıkarılan (III-35/B.1) sayılı Tebliğ ile kripto varlık hizmet sağlayıcıların kuruluşuna, faaliyete geçmesine, faaliyetlerine ve faaliyetlerinin durdurulmasına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiş bulunmaktadır.

4. BOBİ FRS 2021 Sürümünde Yapılan Düzenlemeler

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) tarafından 19 Aralık 2024 tarihli ve 32757 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 16.12.2024 tarihli Karar ile Büyük ve Orta Boy İşletmeler için Finansal Raporlama Standardının kripto varlıklara ilişkin düzenlemeleri yayınlanmıştır.

Söz konusu düzenleme, kripto varlıkların ölçümüne ve sınıflandırılmasına ilişkin muhasebe ilkelerini ortaya koymakta ve ayrıca, kripto varlıkların muhasebeleştirilmesine ve raporlanmasına yönelik mevcut belirsizliğin asgari düzeye indirilmesi amaçlanmaktadır.

BOBİ FRS Kripto Varlıklara İlişkin Değişiklikler, 1/1/2024 tarihinde ve sonrasında başlayan raporlama dönemlerinde uygulanmak üzere yürürlüğe girmiştir.

III- KRİPTO VARLIKLARIN VERGİLENDİRİLMESİ*

Kripto varlıkların vergilendirilmesine ilişkin vergi hukukunda Şubat 2026 tarihi itibarıyla açık bir hüküm bulunmamaktadır.*

Bilindiği üzere bir gelirin gelir vergisine tabi olabilmesi için Kanunda yer alan 7 gelir unsurundan birine dahil olması gerekmektedir. Kripto varlıklardan elde edilen gelirin söz konusu gelir unsurlarından herhangi birine girmesi söz konusu olmadığından gerçek kişiler tarafından kripto paralardan elde edilen gelirlerin gelir vergisine tabi tutulması mümkün bulunmamaktadır.

Bununla birlikte işletmeye dahil kripto varlıklardan elde edilen gelirin ticari kazanç kapsamında matraha dahil edileceğine ilişkin görüşler bulunmaktadır.

Diğer yandan Sermaye Piyasası Kanununda yer alan hükümler uyarınca anonim şirket şeklinde örgütlenen kripto varlık hizmet sağlayıcılarının kurumlar vergisi mükellefi oldukları ve bu faaliyetlerinden elde ettikleri kazançların kurumlar vergisine tabi oldukları açıktır.

IV- DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Bilindiği üzere David Chaum tarafından 1983'te ilk kez elektronik nakit kavramı geliştirilmiş ve 1990'da DigiCash ile şifreli işlemleri hayata geçirilerek kriptoloji işlemleri başlamıştır. Satoshi Nakamoto takma adıyla bir kişi yada bir grup, tarafından 2008'de Bitcoin teknik incelemesi yayınlanmış ve 2009'da Bitcoin blok zinciri işletilerek ilk merkezizetsiz kripto para oluşturulmuştur. 2010'lu yıllardan itibaren de altcoin'ler piyasaya sürülmeye başlanmıştır.

Uluslararası alanda kripto varlıklar ile ilgili ilk düzenleme kripto varlık hizmet sağlayıcıları ve ihraççıları için kapsamlı kurallar getiren MİCA, (Markets in Crypto-Assets) 2023 yılında AB Resmi Gazetesi'nde yayımlanmış ve aşamalı olarak yürürlüğe girmiştir.

Türkiye'de ise kripto varlık tanımı ilk kez 16 Nisan 2021'de Merkez Bankası'na "Ödemelerde Kripto Varlıkların Kullanılmamasına Dair Yönetmelik" ile yapılmış, temel yasal çerçeve ise 26.6.2024 tarihli 7518 sayılı "Kripto Varlık Kanunu" ile Sermaye Piyasası Kanununda yerini almıştır.

2021 yılında yapılan düzenlemeler esas itibariyle kripto varlıkların ödeme aracı olarak kullanılmasının yasaklanması ve denetimine ilişkin olduğu halde 2024 yılında yapılan düzenleme kripto varlıkların tedavülünün kurallara bağlanmasına ve güven içinde alım satımının yapılmasına ilişkin bulunmaktadır.

Kripto varlıkların vergilendirilmesine ilişkin vergi kanunlarında bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle de kripto varlıkların vergilendirilmesinde belirsizlikler ve farklı yorumlamalar yapılmaktadır.

Finansal ekonomi içinde giderek önemli yer tutmaya başlayan ve küresel alanda ödeme aracı olarak kullanılmaya da başlayan ve Türkiye'de yatırım aracı olarak önemli boyutlarda kullanılmaya başlayan kripto varlıkların vergilendirilmesine ilişkin yasal tedbirlerin biran önce vergi mevzuatına eklenmesinde yarar bulunduğu açıktır.

***259 sayılı Kanun Teklifinde yer alan ve TBMM Genel Kurulunda kabul edilmeyen kripto varlıkların vergilendirilmesine ilişkin hükümler.**

"Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin 259 sıra sayılı Kanun Teklifi kapsamında kripto varlıkların vergilendirilmesine ilişkin maddeler 04.03.2026 tarihinde TBMM Bütçe Plan Komisyonunda kabul edilerek Meclis genel Kuruluna sevk edilmiş ancak teklifin görüşülmesi sırasında kripto varlıkların vergilendirilmesine ilişkin maddeler teklif metninden çıkarılmış ve bu suretle kripto varlıkların vergilendirilmesi mümkün olmamıştır.

Komisyonun çıkan teklife göre kripto varlıkların aşağıdaki şekilde vergilendirilmesi öngörülmekte idi.

- Kripto varlıkların satış ve transfer işlemleri rayiç değeri üzerinden onbinde üç oranında kripto varlık işlem vergisine tabi olacak,

- Gelir Vergisi Kanununun 70'inci maddesinde yapılan değişiklik ile kripto varlıklar gayrimenkul sermaye iradı ve bu varlıkların satışından doğan kazanç mükerrer 80 inci madde gereğince değer artış kazancı sayılacaktır.

- Gelir Vergisi Kanununa mükerrer 94 üncü madde eklenerek Sermaye Piyasası Kanununa tabi platformlarda kripto varlıklarla ilgili olarak gerçekleştirilen işlemlerden elde edilen kazanç ve iratlar üzerinden, söz konusu platformlar tarafından takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla %10 oranında vergi tevkifatı yapılacaktır.

- Katma Değer Vergisi Kanununun istisnaları hüküm altına alan 70 inci maddesinin g bendinde yapılan düzenleme ile kripto varlık işlem vergisi

kapsamına giren kripto varlıkların katma değer vergisinden istisna olduğu belirtilmiştir.